İstihâre

Allah Teâlâ'ya hamt eder, Hz. Muhammed (Sallalahu Aleyhi ve Sellem)'e, âl ve ashabına selam ederiz.

Âlimlerin ittifakıyla istihare yapmak sünnettir.[1] **El-Buhârî**'nin rivayetine göre **Cabir b. Abdillah** (Allah onlardan razı olsun) şöyle anlattı:

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ كَانَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا الاِسْتِخَارَةَ فِي
الأُمُورِ كُلِّهَا كَمَا يُعَلِّمُنَا
السُّورَةَ مِنْ الْقُرْآنِ يَقُولُ إِذَا هَمَّ
أَحَدُكُمْ بِالأَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ
مِنْ غَيْرِ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ يَقُولُ
اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ
وَأَسْتَعِينُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ
فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ
أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلاَ أَعْلَمُ وَأَنْتَ
عَلاَّمُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ
تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي
دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي أَوْ
قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ فَاقْدُرْهُ
لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ
وَإِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الأَمْرَ
شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ
أَمْرِي أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي
وَآجِلِهِ فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي
عَنْهُ وَاقْدُرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ
ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ قَالَ وَيُسَمِّي حَاجَتَهُ

"Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) Kur'an'dan bir sûre öğretir gibi bütün işlerde bize istihareyi öğretir ve şöyle buyurdu: 'Sizden biri, herhangi bir iş yapmak istediğinde, farz (namaz) dışında iki rekât namaz kılsın ve şöyle dua etsin:

Allah'ım! Sen bildiğin için, senden hakkımda hayırlı olanı bana bildirmeni diliyorum. Ve kudretin yettiği için sana sığınıyor ve senin yüce fazlından niyaz ediyorum. Çünkü sen her şeye gücü yetensin. Ben ise acizim, gücüm yetmez ve sen her şeyi bilirsin, hâlbuki ben bilemem, sen gaybları da tamamen bilirsin.

Allah'ım! Sen biliyorsun; eğer bu iş, benim dinim, yaşayışım, işimin âkıbeti (veya şöyle der;) dünyam ve ahiretim hakkında hayırlı ise, bunu bana nasip ve kolay eyle. Sonra bu işte benim için bereket meydana getir. Ve eğer bu iş, benim dinim, hayatım, işimin âkıbeti hakkında (veya şöyle der;) dünyevî uhrevî hususlarımda benim için bir şer (kötülük) ise, bunu benden çevir. Beni de bundan çevir. (Bu işe dair gönlümde bir arzu bırakma) Ve benim için hayır nerede ise nasip eyle ve kolay kıl, sonra da beni takdir ettiğin hayır ile hoşnut eyle. Sonra (bu kişi) ihtiyacını söylesin.'"[2]

Bir şeyin hayırlısını istemek, anlamında olan "istihare", doğru olan hare-ketin nasıl olacağı bilinemeyen mubah işlerde manevi bir işarete nail olmak isteyenin kıldığı iki rekâtlık bir namazdır.

Hayırlı bir şey hakkında yapılacak olan istihare o işin istenilen vakitte yapılmasının uygun olup olmamasıyla alakalıdır. Yoksa bizatihi hayırlı olan işin yapılıp yapılmamasıyla ilgili istihare yapılmaz.

İSTİHÂRE NAMAZSIZ OLUR MU?

Hanefi mezhebinde son dönemlerin önde gelen âlimlerinden Muhammed Emin b. Abidin (ö.1252) er-Reddu'l-Muhtar adlı eserinde şöyle der: İstihare namazının kılınması herhangi bir nedenden dolayı kılınamayacak olsa yalnız istihare duası ile yetinilir.[3] İbn Abidin'in bu ifadesinden anlaşılan, istihare yapmak için namaz kılmak şart değildir. Yalnızca dua ile de istihare yapılabilir. Şu kadar var ki evla olan namaz ile beraber dua yapılmasıdır.[4]

İSTİHÂRE NASIL YAPILIR? İSTİHÂRENİN TÂRİFİ

İstihare şöyle yapılır: Kişi yatacağı zaman iki rekât namaz kılar. Birinci rekâtta Fatiha-i şerife'den sonra Kafirun suresini ikinci rekâtta ise İhlâs suresini okur. Namazı kıldıktan sonra yukarıdaki hadis-i şerifte beyan edilen **istihare duası**nı okur ve abdestli bir şekilde kıbleye yönelerek yatar. Rüyada beyaz veya yeşil görülmesi hayra, siyah veya kırmızı görülmesi ise şerre delalet ettiği[5] eslâfımızdan menkuldür.

İSTİHÂRE YAPANIN RÜYA GÖRMESİ ŞART MIDIR?

İstihare yapıldığında rüya görmek şart değildir. İstiharenin yedi gece yapılmasını ve kalbe ilk doğan kanaatle amel edilmesini, Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem), Hz. Enes'e (Allah ondan razı olsun) hitaben şu şekilde beyan etmiştir:

يَا أَنَسُ إِذَا هَمَمْتَ بِأَمْرٍ فَاسْتَخِرْ رَبَّكَ فِيهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ ، ثُمَّ انْظُرْ إِلَى الَّذِي يَسْبِقُ إِلَى قَلْبِكَ فَإِنَّ الْخَيْرَ فِيهِ

“Ya Enes! Bir iş yapmak istediğin vakit o iş hakkında yedi kez rabbinden hayrı talep et, (istihare yap) sonra kalbine ilk gelene bak, zira hayır ondadır.”[6]

El-Mevsuatu’l-Fıkhiyyetu’l-Kuveytiyyeadlı eserde şöyle denilmiştir: Fakihlerin sözlerinden anlaşılan istiharenin yedi kere tekrar edilmesi, istihare yapan kişinin kalbinde bir şeyin zuhur etmemesi durumundadır. Şayet istihare yapan kişi için herhangi bir şey zuhur edecek olursa istihareyi tekrar etmeye gerek yoktur.[7]

İstiharenin kabulüne alamet, göğsün genişlemesi kalbin o işe karşı sevinç ve itminana ulaşması olarak beyan edilmiştir.

İstiharenin Sonucu ile İstişarenin Neticesi Arasında Farklılık Olursa

İstihare sünnet olduğu gibi, herhangi bir meselede ehil olan kişiyle istişare yapmak da ayrı bir sünnettir.

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’in Sahabe-i Kiramla olan irtibatını Allah Teâlâ Hazretleri Âl-i İmran Suresinde şöyle beyan ediyor:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

“Allah’ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah’tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah’a tevekkül et, (ona dayanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.”[8]

Allah Teâlâ Hazretleri Şûrâ Suresinde şöyle buyuruyor:

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلاَةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

“Ve o kimseler için ki Rablerine icabette bulundular ve namazı dosdoğru kıldılar ve onların işleri aralarında meşveret iledir ve kendilerini merzûk ettiğimiz şeylerden infakta bulunurlar.”[9]

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’in istişareye verdiği önemi ifade etme sadedinde Ebu Hureyre (Allah ondan razı olsun) şöyle buyurdu:

عَنْ ابنِ شِهَاب عَنْ أَبي هُرَيرَةَ قَالَ: مَا رَأَيْتُ مِنَ النَّاسِ أَحَدًا أَكْثَرَ مَشُورَةً لأِصْحَابِهِ مِنْ رَسُول اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

“İbn Şihab’dan rivayete göre Ebu Hureyre (Allah ondan razı olsun) şöyle buyurdu: Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’in ashabıyla istişare yapmasından daha fazla istişare yapan hiç kimseyi görmedim.”[10]

Keşfu’s-Sitâre an Salati’l-İstihâre adlı eserde, İbnu’l-Haccac el-Mâlikî’den

naklen şöyle denilmiştir: İstihare ile istişareyi cem etmek yani bir iş hakkında her ikisini de yapmak, Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in sünnet-i seniyyesine tam anlamıyla sarılmaktır.[11]

Mevsuatu'l-Buhûs ve'l-Makâlâtu'l-İlmiyye adlı eserde, İmam en-Nevevî'den naklen şöyle denmiştir: İstihare yapılmadan önce ehil kişiyle istişarede bulunmak müstahaptır.[12] İstişareye ehil olan kişiden kastedilen; dinine, istişare yapılmak istenilen konu hakkında bilgisine, tecrübesine ve istişare yapmak isteyen kişiye karşı merhamet ve şefkatine güvenilen kişidir.

İstişârenin neticesi olarak yapılacak işte maslahat olduğuna varılacak olursa, kişi ayrıca istihare yaparak o işin hayırlı olmasını Allah Teâlâ Hazretlerinden talep eder.

İbn Hacer el-Heysemî şöyle der: İstihare ile istişare arasında tearuz olursa istişarenin sonucu doğrultusunda hareket edilir. Zira uzman ve güvenilir olan kişinin sözüyle hareket etmek, kişinin kendine itimat etmesinden daha kuvvetlidir. Çünkü kişinin kalbine arzuladığı şıkkın doğma ihtimali vardır. Fakat istişarede ilim ve tecrübenin kullanılması sonucunda verilen bir karar vardır. Ancak kişi o işi fazla arzulamıyor olursa veya arzusu mutedil olursa bir de kalbi mutmain olursa istiharenin neticesi doğrultusunda amel edebilir.[13]

Başkası Adına İstihare Yapmak

Kitaplarımızda bu meseleyi açıkça ifade eden ibarelere rastlamak zordur. Bununla beraber El-Mevsuatu'l-Fıkhiyyetu'l-Kuveytiyye adlı eserde şöyle denilmiştir: Maliki ve Şafi mezheplerine göre istiharede niyabet yani bir başkası adına istihare yapmak caizdir. Hanefî ve Hanbelî kitapları bu konuya değinmemişlerdir.[14] Kitaplarımızın bu meseleye açıkça değinmemeleri bunun caiz olmadığını göstermez. Zira caiz olmadığını ifade eden ibareler de yoktur.

Müslim'in rivayet etmiş olduğu bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor:

(…) عَنْ جَابِرٍ قال: قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَنْفَعَ أَخَاهُ فَلْيَنْفَعْهُ

Cabir'den şöyle rivayet edildi: Peygamber Efendimiz(Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu: "…Sizden biriniz (din) kardeşine faydalı olmaya güç yetirebiliyorsa ona fayda sağlasın"[15]

İstihare yapmayı bilmeyen kişi yerine, bilen birinin istihare yapması, hiç şüphesiz hadis-i şerifte teşvik edilen din kardeşine menfaatli olmanın kapsamındadır.

Allah Teâlâ en doğrusunu bilendir.

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA FIKIH KURULU

[1] El-Mevsuatu’l-Fıkhiyyetu’l-Kuveytiyye

[2] El-Buhârî; kitabu’l-kusüf; babu macae fi-tatavvu

[3] Muhammed Emin ibn Âbidîn, Reddu’l-Muhtâr

[4] El-Mevsuatu’l-Fıkhiyyetu’l-Kuveytiyye

[5] Muhammed Emin ibn Âbidîn, Reddu’l-Muhtâr

[6] Camiu’l-Ehadîs Es-Suyutî, kısmu’l-istitrakat, harfu’l-elif

[7] El-Mevsuatu’l-Fıkhiyyetu’l-Kuveytiyye, istihare maddesi

[8] Âl-i İmran Sûresi/ 159

[9] Şûrâ Sûresi/38

[10] El-Camiu fi’l-Hadîs, babu’l-bağy

[11] Keşfu’s-Sitâre an Salâti’l-İstihâre

[12] Mevsuatu’l-Buhusu ve’l-Makâlâti’l-İlmiyye

[13] El-Mevsuatu’l-Fıkhiyyetu’l-Kuveytiyye

[14] A.g.e

[15] Müslim, kitabu’s-selam, bab: istihbabu’r-rıkkıyye…